پژوهشی در موسیقی محلی کردستان

از : ایرج برخوردار

-۲-
(رقص‌های کردستان)

موسیقی و رقص درکردستان با هم رابطهٔ بسیار نزدیکی دارند. تلاش دهقانان برای ساختن سرزمینی آباد و حاصل خیزو مواجهه با مناظر طبیعی زیبا و سبز وخرم موجب پیدایش انواع رقص‌های پرتحرك یـا آرام در این سامان شده است. درحقیقت میتوان گفت که درکردستان رقص‌ها، مانندملدیها و ترانه‌ها ، انعکاس مستقیم و روشنی ازکیفیات زندگی مردم این سامان است .

کیفیت رقص درکردستان از چند نظر قابل اهمیت است:

زندگی اکراداز دیرزمان صورت عشیره‌یی داشته‌وزنان‌درمسئولیت‌های زندگی با مردها سهیم بوده‌اند، ازاینرو حجاب دربین زنان عشایر این ناحیه معمول نبوده است. به این ترتیب در مراسم رقص زن و مرد باآزادی کامل گردهم حلقه زده و دستهای یکدیگر را می‌گیرند و بپایکوبی مـی‌پردازند . لباس‌های جالب و زیبای محلی که حائز ترکیبی بسیار جالب و دل‌انگیز از رنگ‌هاست، هماهنگی خاصی درحرکات و ریتم‌های منظم رقص ایجادمی‌کند.

از سوئی کیفیت گرفتن دست‌ها در رقص‌های کردی ، موجب ایجاد همشکلی و نظم و یکنواختی حرکات پاها شده و از سوئی دیگر باعث پدید آمدن نوعی محبت و یگانگی می گردد .

در رقص‌های کردی گاهی دسته‌یی از مردان و زمـانی عده‌یی از زنان بتنهائی و بعضی اوقات گروهی ازمردان و زنان بطور جمعی شرکت دارند.

درهریك ازرقص‌های گروهی یك نفرکه‌پیش از همه به‌حرکات‌رقص‌های کردی آشنا است و بهتر از دیگران می‌رقصد رل راهنمای رقص را عهده‌دار می‌شود. او اولین نفری است‌که درصف رقصندگان می‌ایستد و بقیه درکنار او بردیف قرار می گیرند.

بطورکلی رقص‌های کردی را چوپی می‌نامند.

ممکن است وجه‌تسمیه «چوپی» از دنبال‌کردن و کاری را ادامه دادن گرفته شده باشد، زیرا در زبان‌کردی «چو» بمعنی برو و«پی» بمعنی دنبال گرفتن است . و شاید هم ، این لغت ازچوپان و چوپانی گرفته شده ومنظور رقصی بوده است مخصوص چوپانان.

در این رقص نفر اول عهده‌دار رهبری گـروه است و «سرچوپی‌کش» نام دارد. شروع رقص نیز بااوست. سرچوپی کش معمولاً دودستمال رنگین و نازك دردست می گیرد. دستمال دست راست آزاد و در هوا حرکات جالبی دارد و دستمال دست چپ در دست اوونفردومی است‌که درکنارش‌می‌رقصد. بقیه افرادگروه بدون دستمال دست همدیگر را می گیرند و تقریباً درکنار هم و بطور متصل حرکت می کنند.

کلیه افرادگروه بطوردقیق‌تابع حرکات نفراول بوده وباریتمی‌مشخص به‌اجرای رقص می‌پردازند.

در رقص‌های کردی‌حرکات پاوبدن چنان ظرافت وریزه‌کاریهایی دارد که اجرای آنها محتاج‌به‌آشنائی وتمرین فراوان است. سازهای‌همراهی‌کننده با رقص‌هایی‌که در هوای آزاد اجرا می‌شود دهل وسرنا است. رقص‌هایی‌که در هوای بسته مانند اطاق وغالباً باشرکت زنان اجرا می‌شود، بوسیله‌دایره ودوزله، دایره وسرنا یا دایره وکمانچه همراهی می گردد. در رقص‌هایی‌کـه دوگروه زن‌و مرد با هم شرکت دارند مردها و زن‌ها بفاصله‌یك در میان‌کنار همدیگر قرار می گیرند. این ترکیب رقص را به‌کردی «گـه‌نموجو» (یعنی گندم وجو) مینامند. درکردستان‌مرسوم است‌که رقص‌های مختلف‌راباترتیبی

خاص وپشت سرهم اجراکنند . این ترتیب همیشه رعایت می‌شود و گروهی بطور دسته‌جمعی دور کامل این رقص‌ها رااجرا می‌کنند.

با پایان هردور رقص نفر سرچوپی‌کش نیز عوض می‌شود وجای خود را به‌نفر بعد از خود میدهد .

رقص اول چوپی حرکاتی سنگین و آهسته دارد و رقص‌های بعدی بتدریج تندتر و پرهیجان‌تر می‌شود . متریك ملودیهای همراهی‌کننده رقص کردستان دوتایی یاسه‌تایی است. رقص‌هایی‌که در محوطه بسته‌اجرامی‌شوند بوسیله سازهایی که صدای ضعیف دارند همراهی می‌گردد. در اجرای رقص، آوازنیزوجود دارد ورل خواندن‌معمولاً بعهده نوازنده سازهای ضربی‌است. اخیراً از رقص‌های قدیم‌کردستان رقص‌های دیگری نیز منشعب شده‌اندکه با شکل اصلی ومعمول این رقص‌ها شباهت چندانی ندارند.

اصیل‌ترین و قدیم‌ترین رقص‌های‌کردستان بترتیب اجرا عبارتنداز:

۱- گریان
۲- خان امیری
۳- چپی
٤- فتاپاشایی (سه‌جار)
۵- ژنانه

۱- گریان

«گریان» به زبان‌کردی بمعنی راه رفتن است. رقص‌گریان رقصی‌است سنگین و آهسته‌که ریتم آن بتدریج سریع می‌شود. ملدی خاص رقص تقریباً در تمام‌کردستان یکسان‌شناخته شده است. اولین حرکت باپای راست‌شروع و با هرضرب دهل حرکت پاها عوض می‌شود . افراد گروه رقص حالتی شبیه به راه رفتن دارند. پس از چند دقیقه‌که از اجرای سنگین آن گذشت، تمپوی رقص تندتر،وبا هیجان بیشتر، ادامه می‌یابد.

از مهم‌ترین عواملی‌که در رقص‌گریان میتوان درباره آن صحبت‌کرد اینکه: ۱) ملدی این رقص دوقسمتی است که قسمت دوم مکمل قسمت اول است؛ ۲) قسمت‌اول‌ازدوفیگورو قسمت دوم نیزاز دوفیگورتشکیل می‌شود. ساز اجراکننده‌ملدی‌کرنا، دوزله‌وگاهی هم‌کمانچه است و برای ساز ضربی

همراهی‌کننده از دهل ودایره استفاده می‌کنند .

این رقص اکثراً دارای متریك دوتایی و گاهی هم سه‌تایی است .

فاصله موجود در ملدی این رقص در حدود سوم است ولی در فیگور آخر یك پرش چهارم درآن وجود دارد .

۲ـ خان امیری

رقص‌خان امیری از رقص‌های بسیار مشهوردرمناطق مختلف‌کردستان است .

گرچه اجرای آن در نقاط مختلف صورتهای گونا گونی‌دارد ولی‌شکل کلی ملدی‌ونحوهٔاجرای‌رقص‌درهمه‌جا بصورتی یکسان وواحدانجام‌می گیرد. نوع خاصی از این رقص درکرمانشاه به‌جلوشاهی معروف است. دراین‌رقص حرکت با پای راست شروع شده سه‌بار پاشنهٔ پای راست بزمین می‌خورد . سپس پاها بترتیب عوض شده و حرکتی مانند راه رفتن انجام می‌دهد. دربارهٔ خصوصیات‌کلی ملدی این رقص اینکه ملدی آن از دوقسمت درست شده‌که هرقسمت شامل دوفیگور است.

فیگورهای قسمت اول تکرار یکدیگرند. فیگورهای قسمت بعدی به یك درجه بالاتر حرکت‌کرده‌وفیگورآخر در حقیقت نقش فیگور خاتمه ملدی را برعهده می گیرد.

سازهای اجراکننده ملدی این رقص اکثراً سرنا، نرمه‌نای وگاهی نیز کمانچه است.

برای سازهای ضربی همراهی‌کننده معمولاً از دهل یا دایره استفاده میشود .

میزان یا دوره‌ریتمیك‌دراین ملدی‌دوتایی است. فاصله‌موجوددرملدی رقص خان امیری به‌چهارم درست میرسد.

خاص وپشت سرهم اجراکنند . این ترتیب همیشه رعایت می‌شود و گروهی بطور دسته‌جمعی دور کامل این رقص‌ها رااجرا می‌کنند.

با پایان هردور رقص نفر سرچوپی‌کش نیز عوض می‌شود وجای خود را به‌نفر بعد از خود میدهد .

رقص اول چوپی حرکاتی سنگین و آهسته دارد و رقص‌های بعدی بتدریج تندتر و پرهیجان‌تر می‌شود . متریك ملودیهای همراهی‌کننده رقص کردستان دوتایی یاسه‌تایی است. رقص‌هایی‌که در محوطه بسته‌اجرامی‌شوند بوسیله سازهایی که صدای ضعیف دارند همراهی می گردد. در اجرای رقص، آوازنیزوجود دارد ورل خواندن‌معمولاً بعهده نوازنده سازهای ضربی‌است. اخیراً از رقص‌های قدیم‌کردستان رقص‌های دیگری نیز منشعب شده‌اندکه با شکل اصلی ومعمول این رقص‌ها شباهت چندانی ندارند.

اصیل‌ترین و قدیم‌ترین رقص‌های‌کردستان بترتیب اجرا عبارتنداز:

۱- گریان

۲- خان امیری

۳- چپی

٤- فتاپاشایی (سه‌جار)

۵- ژنانه

۱- گریان

«گریان» به زبان‌کردی بمعنی راه رفتن است. رقص‌گریان رقصی‌است سنگین و آهسته‌که ریتم آن بتدریج سریع می‌شود. ملدی خاص رقص تقریباً در تمام‌کردستان یکسان‌شناخته شده است. اولین حرکت باپای راست‌شروع و با هرضرب دهل حرکت پاها عوض می‌شود . افرادگروه رقص حالتی شبیه به راه رفتن دارند. پس از چند دقیقه‌که از اجرای سنگین آن‌گذشت، تمپوی رقص تندتر،وبا هیجان بیشتر، ادامه می‌یابد.

از مهم‌ترین عواملی‌که در رقص‌گریان میتوان درباره آن صحبت‌کرد اینکه: ۱) ملدی این رقص دوقسمتی است که قسمت دوم مکمل قسمت اول است؛ ۲) قسمت‌اول‌ازدوفیگورو قسمت دوم نیزاز دوفیگورتشکیل می‌شود. ساز اجراکننده‌ملدی‌کرنا، دوزله‌وگاهی هم‌کمانچه است و برای ساز ضربی

همراهی‌کننده از دهل ودایره استفاده می‌کنند .

این رقص اکثراً دارای متریك دوتایی وگاهی هم سه‌تایی است .

فاصله موجود در ملدی این رقص در حدود سوم است ولی در فیگور آخر یك پرش چهارم درآن وجود دارد .

۲ـ خان امیری

رقص‌خان امیری از رقص‌های بسیار مشهوردرمناطق مختلف‌کردستان است .

گرچه اجرای آن در نقاط مختلف صورتهای گونا گونی‌دارد ولی‌شکل کلی ملدی‌ونحوهٔاجرای‌رقص‌درهمه‌جا بصورتی یکسان وواحدانجام‌می گیرد. نوع خاصی از این رقص درکرمانشاه به‌جلوشاهی معروف است. دراین‌رقص حرکت با پای راست شروع شده سه‌بار پاشنهٔ پای راست بزمین می‌خورد . سپس پاها بترتیب عوض شده و حرکتی مانند راه رفتن انجام می‌دهد. دربارهٔ خصوصیات‌کلی ملدی این رقص اینکه ملدی آن از دوقسمت درست شده‌که هرقسمت شامل دوفیگور است.

فیگورهای قسمت اول تکرار یکدیگرند . فیگورهای قسمت بعدی به یك درجه بالاتر حرکت‌کرده‌وفیگورآخر در حقیقت نقش فیگور خاتمه ملدی را برعهده می گیرد.

سازهای اجراکننده ملدی این رقص اکثراً سرنا، نرمه‌نای وگاهی نیز کمانچه است.

برای سازهای ضربی همراهی‌کننده معمولاً از دهل یا دایره استفاده میشود .

میزان یا دوره‌ریتمیك‌دراین ملدی‌دوتایی است. فاصله‌موجوددرملدی رقص خان امیری به‌چهارم درست میرسد.

۳- چپی

چپی رقصی است‌ساده‌و کاملاً یکنواخت. ازآنجاکه آغازوانجام‌حرکت رقص هردوباپای چپ صورت می‌گیرد، رقص مزبور بهمین جهت «چپی» نام گرفته است. دراین رقص بدن باحرکت پاها جلووعقب‌کشیده می‌شود. افراد گروه رقص بازوها را ببازوی یکدیگر می‌اندازند، بطوریکه شانه‌هایشان کاملاً بهم می‌چسبد، درنتیجه بدن آنها درکنار هم حرکت خواهندکرد. اسم دیگر این رقص «لبلان» است. در این رقص شانه‌ها نیز همراه حرکت پاها حرکتی عمودی دارد. ملدی این رقص از یك قسمت مستقل تشکیل یافته‌که دارای دوفیگور کاملاً مشابه است.

ملدی در سراسر رقص،شامل اجرای دائم و پیاپی این دوفیگوراست، فقط‌گاهی نتهای زینت احتمالاً به‌ملدی اضافه می‌شود. ساز اجراکننده‌ملدی این رقص غالباً سرنا یا نرمه نای می‌باشد.

ساز ضربی همراهی‌کننده معمولاً دهل یا دایره است. ملدی این رقص نیز، مانند اکثر ملدیهای رقص‌کردستان دارای میزان دوتایی است.

۴- فتاپاشایی (سه‌جار)

کلمه «سه‌جار» درکردی بمعنی سه‌دفعه است. در این رقص پاهاسه‌بار با سرعت زیاد بطرف بالا حرکت می‌کنند. ابتدا پای راست بعد پای چپ و دوباره پای راست ببالاکشیده شده، سپس سه‌حرکت افقی وکوتاه مانند راه رفتن انجام می‌گیرد.

این رقص مخصوص مردان است و آخرین رقصی است که در ترتیب چوبی اجرا می‌شود.

سه‌چار دارای حرکتهای سریع وتند بوده و بسیار هیجان‌انگیز است. این رقص بیشتر مخصوص شهرستان سنندج و حومه آنست و در سایر نقاط کردستان کمتر معمول است.

ملدی این رقص حاوی بخشی مستقل بوده، هربخش شامل دو فیگور کاملاً مجزا است که فیگور دوم را میتوان مکمل فیگور اول بحساب آورد. در تمام مدت رقص، ملدی بهمان صورت ثابت تکرار می‌شود.

سازضربی همراهی‌کننده در این رقص همیشه دهل است و نوازندهٔدهل روی ضربهای‌قوی‌آکسان‌های‌شدیدی می‌گذارد. درحقیقت‌رل‌اصلی‌نوازندگی در این رقص بعهده ساز ضربی می‌باشد.

ملدی این رقص همیشه توسط سرنا اجرا شده و می‌توان گفت که دهل و سرنا سازهای اجراکنندهٔ ثابت ملدی این رقص می‌باشد. این رقص دارای میزانی سه‌تایی است.

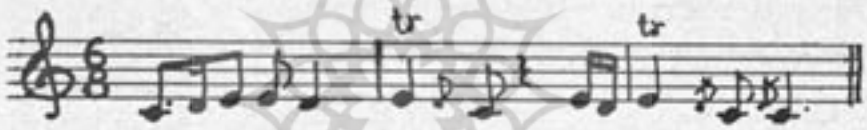

۵- رقص مخصوص زنان

این رقص زیاد متداول نیست و گاهی در مجالس زنانه اجرا می‌شود.

حرکات پاها در این رقص بسیار آهسته وکوتاه است. این رقص روی پنجه‌های پا انجام میگیرد و اجراکنندگان بآهستگی پیش می‌روند. رقص مزبورمانند سایرانواع‌چوبی بصورت‌گروهی است ولی‌گاهی نیزآنرابصورت انفرادی اجرا می‌کنند.

این رقص دارای ملدی کاملاً یکنواختی است که از یك بخش ملدیك مستقل تشکیل می‌یابد. این بخش ملدی دارای فیگور ثابتی است که درتمام طول قطعه‌تکرار می‌شود. فقط دربار سوم تکرار، فیگور تغییرمختصری‌کرده و پس از تکرار فیگور اول، بخش ملدی به‌انتها می‌رسد. معمولاً ساز اجرا کننده این‌ملدی سرنایا دوزله است. ودرصورتیکه در اطاق ومحوطهٔسربسته باشند، ملدی بوسیله‌کمانچه اجرا می‌گردد. ساز ضربی همراهی‌کننده با این

ملدی معمولا دایره وگاهی نیز دهل است . ملدی این رقص دارای میزان سه‌تایی است.

آنچه‌که از آنالیز ملدی‌های رقص کردستان برمی‌آید :

از بررسی ملدیهای رقص درکردستان میتوان نتایج کلی زیر را مورد بحث قرارداد:

۱ ـ ملدیهای رقص درکـردستان اکثراً از یك جمله مستقل تنظیم شده‌اند .

۲ـ جمله ملدی شامل دویا چهار فیگور است‌که فیگورهای‌دوم‌مکمل فیگورهای اول است .

۳ـ از خصوصیات مهم این ملدیها اینکه در تمام طـول رقص بهمان صورت وبدون تغییرتکرار می‌شوند .

٤ـ فاصله اساسی ملدی این رقص‌ها معمولاً فاصله سوم است وگاهی بحدود چهارم درست می‌رسد .

۵ـ سازهای‌اجراکننده ملدی برای فضای آزاد شامل سرنا، نرمه‌نای، وگاهی دوزله می‌باشد .

٦ـ از سازهای ضربی همراهی‌کننده معمولا دهل یا دایره وگاهی تمبك مورد استفاده قرارمی‌گیرد.

۷ـ وحدت متریك رقص‌های‌کردستان اکثراً دوتایی وگاهی سـه‌تایی است .

* * *

بررسی فنی‌تر برروی نغمه‌ها وملدیهای کردستان

در فراهم‌کردن مطالب این رساله نقشه این بودکـه تعداد زیادی از آهنگهای‌کردستان بمنظور تحقیق و آنالیز مورد بررسی قرارگیرد . اینك با توجه به‌تشابه نسبی‌آهنگها وکیفیت‌ظاهری آنها وبمنظور جلوگیری‌ازتکرار مطالب مشابه دوآهنگ ازاصیل‌ترین آهنگهای این‌سامان برگزیده شدکه‌طی این‌گفتار ترانسکریپسیون، وتجزیه وتحلیل می‌شود.

این دوآهنگ نمونه‌ای از انواع دوگانه زیرمی‌باشد:

۱ـ نوع اول ملدیهای مخصوص خانقاه‌های دراویش‌کردستان که‌خود بخش مهمی از موسیقی این سامان را تشکیل میدهد .

۲ـنوع‌دوم‌شامل‌ملدیهای‌محلی‌کردی‌که تقریباً درتمام مناطق‌کردستان معمول ورایج است.

آهنگهای انتخاب شده عبارتنداز:

۱ـ **ذکریارحمن** :که معمولاً در خانقاه‌های دراویش طریقه قادری اجرا می‌شود.

۲ـ **ورگری** : یکی از قدیمترین و شناخته‌ترین ملدیهای‌کردستان .

پرتال جامع علوم انسانی

ترانسکریسیون

(ذکریارحمن)

خوانندگان : درویش کریم درویش میرزا غوثی

نوازندگان (دف) : « « « «

درکردستان شعبه‌های مختلف از خانقاههای دراویش وجود دارند.در این خانقاهها هرهفته دوباردر شب‌های سه‌شنبه وجمعه درویش‌های هرخانقاه گردهم جمع شده و به‌خواندن اشعار مذهبی ـ مدح پیغمبر وائمه‌ودین‌اسلام

بند اول «ذکر یا رحمن»

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بند دوم

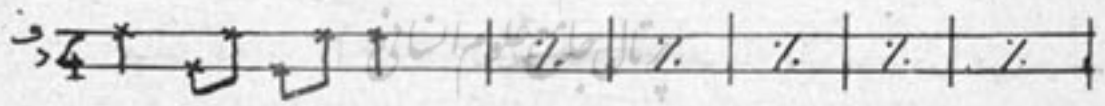

می‌پردازند. درضمن بطور دسته‌جمعی وهمراه بادف وطاس حرکاتی باسروبدن انجام می‌دهندکه به‌آن **ذکر** می‌گویند. **ذکر** دردراویش حال شوروخلسه‌یی ایجاد می‌کند وآنها را بوجد می‌آورد. در واقع این عمل برای توجه بیشتر به‌حقیقت و تمرکز ذهن بمنظور انجام کارهای نیك صورت می‌پذیرد. فرقهٔ **قادری ازمشهورترین گروه دراویش کردستان‌اند** که‌خود رامنسوب به‌غوث گیلانی (از عرفای ایرانی) می‌دانند. ملدی «ذکریارحمن» در اکثر خانقاههای دراویش قادری اجرا می‌شود. نوازندگان دف‌که معمولا از بین اشخاص خوش صداانتخاب می‌شوند، قبل از شروع ذکر، بهمراه شعرهای دیگر،آهنگ ذکریارحمن را می‌سرایند. ذکریارحمن مدیحه‌یی است‌طولانی‌که ازوصف خدا ورسول شروع‌شده ودرباره خلفای راشدین‌وائمه ادامه‌می‌یابد. واینست ترجمه متن‌آن:

«خدایا من امشب صمیمانه ذکریارحمن را میخوانم
من‌که مسلمانم از درگاه توتمنای ذره‌ای ایمان دارم.

۲

ای رفیق باکمال، تنها ادعای مسلمانی چه سودی دربردارد ؟
وچه نیازکه به‌ظاهر بگوئی من مطیع آیات قرآن هستم؟

۳

اگر بانهایت خلوص وصمیمت مطیع آیات قرآن نیستی
هیچوقت منتظرنباش‌که مورد شفاعت پیغمبر قرارگیری.»

ملدی مزبور دارای مقدمه‌یی است‌که بوسیله دف سلواجرا می‌شود. وحدت متریك این‌مقدمه‌تاآخریکسان‌نیست‌بطوریکه ابتداشامل «۵ × سیاه» وپس‌از یك تکراربصورت«٤ × سیاه» ظاهر می‌شود. لذا عدم تقارن‌کلی در وحدتهای متریك‌قطعه دیده می‌شود. یعنی درحقیقت میتوان دراینجااز نوعی آکسان صحبت‌کرد.[1]

فرم‌کلی ملدی مزبور بندبندودارای ترجیع بنداست.
بنداول تا جمله ۹ وبنددوم تاجمله ۱۱ ببعد منظم شده است.

۱ــ آکسان اصطلاحی است درموسیقی ترکیه‌که برعدم تقارن در وحدت متریك دلالت دارد.

در این ملدی دوبند بوسیله ضربه‌های دف از همدیگر مجزا می‌شود. سلوی مجزاکننده‌مزبور، برعکس مقدمه، دارای وحدت متریك متقارن است.

در بنداول هرجمله از یك بخش ملدی تشکیل شده‌که تقریباً در تمام بند بطور یکسان ظاهر می‌شود. دف که نقش همراهی‌کننده ملدی را عهده‌دار است تابع وحدت متریك کلی ملدی وهومولوگ است .

فرم کلی جمله‌ها ، می‌توان گفت که در سراسر تطعه بصورتی ثابت و یکسان تکرار می‌گردد .

کیفیت انحنای خط ملدی نیز تقریباً شکلی یکسان دارد وهدف نهایی ملدی رسیدن به‌نت خاتمهٔ «سل» است. هم چنین ملدی این قطعه از آغاز تا پایان دارای آغازی ثابت (نت «ر») بوده و احتمالا می‌توان آنرا نت بدوی عنوان‌کرد .

ملدی پیوسته بایك پرش چهارم‌شروع شده وکم وبیش برخطی‌مستقیم ادامه می‌یابد. ملدی در این قطعه کاملا مدال جلورفته، بنددوم عیناً تکراری از بنداول است .

فرم جمله‌های این ملدی را در تکرار تقریباً کامل جمله‌ها می‌توان مشاهده‌کرد.

ملدی ذکریارحمن دارای وحدت متریك دوتایی است . بطوریکه ذکر شد پرش چهارم مشخص‌کننده فاصله استرکتورال این قطعه بوده محتوی‌تنال آن به شکل زیر است:

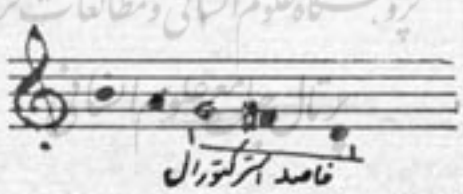

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

وَرگوی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بند دوّم

«ورگری»

ترانسکرپیسیون

ملدی از سقز
خواننده : حسن‌زاده
نوازنده نرمه‌نای: عزیز

بطور قطع می‌توان ادعاکردکه این آهنگ در تمام مناطق کردستان، بالهجه‌های مختلف کردی، خوانده می‌شود. متن آن نیزدرنقاطمختلف‌دارای مضمونی ثابت‌است،یعنی پیوسته وصف حال عاشقی‌است که‌مراجعت‌معشوقش را طلب میکند. کلمه (ورگری) به‌معنی «برگرد» میباشد.

ترجمه متن:

برگرد تا بگردنت بیاویزم
وهمچون گردن بندی روی سینه‌ات قرار بگیرم
چه دردی داری من بقربانت شوم ؟

* * *

دوباره شب آمد به حال من
عالم سوخته است از نالهٔ من
بخاطر این دل پرخیال من

* * *

برگرد تا بگردنت بیاویزم
وهمچون گردن بندی روی سینه‌ات قرار بگیرم
چه دردی داری من بقربانت شوم ؟

* * *

قربانت شوم ای حبیب من
من مریضم و تویی طبیب من
خدا تورا نصیب من کند
برگرد تا قدوبالایت را ببینم.

قطعه مزبور ازنظرفرم: اولا بندبند است وشامل‌ترجیع بندی نیزهست وثانیاً هربند خود شامل مقدمه‌ای است که باساز اجرا می‌شود. آواز توسط

نرمه‌نای وضرب همراهی شده وخاتمه آن نیز سازی است.

بعلاوه هربند از توالی‌دوجمله‌تشکیل میگردد (جمله aبرروی حامل I و b روی حامل II). تحول جمله اول a (حامل ۱) دربند اول چهاردفعه و تحول جمله b (حامل ۲) فقط دوبار صورت گرفته است.دوجمله‌دارای‌نتهای خاتمهٔ متفاوت هستند .

۱ـ نت خاتمه در جمله a (حامل ۱) «سی»و

۲ـ نت خاتمه در جمله b (حامل ۲) غالباً «دو» است .

نت‌های اول جمله‌ها نیز ثابت نیستند مثلا:

۱ـ نت بدوی در جمله a (حامل ۱) معمولا «دو» و

۲ـ « « « b (حامل ۲) «می» است .

جمله b (حامل۳) تنهاجمله‌ای است‌که بایك پرش پنجم‌شروع‌می‌شود در حالیکه شروع جمله‌هـای دیگر باپرش چهارم (لا ـ ر) یـا اساساً بدون پرش است.

هرجمله دارای چهار میزان و هرمیزان متشکل از «٤ × چنگ» است .

برخلاف قطعهٔ قبلی، ملدی مزبور دارای سه‌فاصله استرکتورال است که هریك نقشی متفاوت نسبت به‌دیگری دارد :

فاصله اصلی استرکتورال، فاصله «می ـ سی» وفواصل فرعی (لا‌ـمی) و (لا ـ ر) می‌باشند.

وحدت ریتمیك دوتایی، در سراسر قطعه ثابت ودارای‌تقارن کامل‌است بازهم‌کیفیت همولوگ تا حد زیادی مابین ملدی وریتم وجود دارد .

نتیجه‌گیری

به‌استناد آنالیزی‌که داده شدمیتوان عوامل‌ذیل را بعنوان‌خصوصیات مشترك وکلی مشخص‌کرد.شك نیست‌که این خصوصیات تنها شامل‌ملدیهای مزبور می‌گردد و نباید آنها را بعنوان قواعدکلی موسیقی‌کردستان‌پنداشت.

عوامل اساسی‌که از بررسی موسیقی‌کردستان نتیجه‌گیری شده‌اند بدینقرار است :

۱- درملدی‌های مزبور بطورکلی فاصله چهارم فاصله‌ای اصلی (Structural) است.

۲-گاهی تلفیق دویاحتی سه‌فاصله چهارم بعنوان فاصله اصلی‌وفواصل فرعی مشاهده می‌شود.

۳- در برخی ملدیها تنها سه‌نت بعنوان محتوی‌کلی تنال تجلی‌کرده، فونکسیون‌شان تنها در محتوی‌کلی تنال همواره تغییر می‌کند.

٤- اصل فینالیته در انحناء ملدی بطورکلی حایز اهمیت است ، و می‌توان چنین پنداشت‌که حرکت به‌سوی نت خاتمه هدف‌کلی انحنای ملدی را تشکیل میدهد . بنابراین باید از نت خاتمه بعنوان مهم‌ترین نت صحبت شود .

۵-کیفیت مدال در سراسر خط ملدی وجود دارد.

٦- معمولا مفهوم متن در موسیقی تا حدود زیادی انعکاس می‌یابد.

۷- وحدت متریك در ملدیهای‌کردستان بیشتر دوتایی و گاهی سه‌تایی است .

۸- تقارن‌کلی غالباً در وحدت متریك جملات دیده میشود.این وحدت شامل :

«۸ × سیاه» ، «۸ × سیاه نقطه‌دار» ، «۱۲ × سیاه» و «۱۲ × سیاه نقطه‌دار» است .

از آنالیز ملدیهای‌کردستان فرمهای ذیل نتیجه‌گیری میشود :

۱- فرم بندبند و دارای ترجیع بند

۲- شکل پریودیك فورم در هربند

۳- جمله‌های مشابه وتحول یافته در بندها یا پریودها

٤- توالی جملات بعنوان تنها فرم‌کلی در هربند

۵- وجود مقدمهٔ سازی (instrumendcl) در بیشتر این ملدیها

٦- در اکثر قطعه‌های مزبور بندها بوسیله یك ساز ملدیك بهمراهی ساز ضربی از یکدیگر مشخص می‌گردند .

برمبنای‌آنچه‌که ذکرشد طرح‌کلی را ازلحاظ فرم میتوان چنین‌مشخص کرد :

بند اول

مقدمه سازی	آواز	خاتمه انسترومنتال
پریود	پریود	پریود
جمله	جمله	جمله
قسمتهای ملدیك	قسمتهای ملدیك	قسمت‌های ملدیك

«فهرست مراجع»

۱ـ تاریخ مردوخ جلد ۱ و ۲ نوشته آقای محمدمردوخ
۲ـ کرد و پیوستگی نژادی و تاریخی او اثر آقای رشید یاسمی
۳ـ جغرافیای طبیعی ـ اقتصادی تاریخی وسیاسی کردستان آقای ناصر محسنی
٤ـ گورانی آقای دکترمحمد مکری
۵ـ فرهنگ مردوخ آقای محمد مردوخ
٦ـ تاریخ ریشه نژادی کردی آقای احسان نوری
۷ـ شماره‌های مختلف مجله موسیقی
۸ـ شماره‌های مختلف مجله موزیك ایران
۹ـ دیکسیونر سازها از «ساکس»:

C. Sacks : Reallexikon der musikinstrumente, Hildesheim 1964